

СТАНОВИЩЕ

от

проф. Иван Александров Билярски, д. и. н.

от секция „Средновековна история“ при Института за исторически изследвания, БАН

за дисертационния труд на Кирил Ненов

Дисертационният труд на Кирил Ненов бе обсъден в началото на 2014 г. и докторантът бе отчислен с право на защита. При повторното и окончателно обсъждане, състояло се на 24 февруари 2015 г. бе представен един достатъчно подобрен, разширен и преработен текст, който бе обсъден от секция „Средновековна история“ и бе открита процедура за защита на дисертация за присъждане на научната и образователна степен „Доктор“.

Преди да изкажа становището си за самата дисертация на Кирил Ненов, бих искал да посоча, че такъв труд се вписва в най-добрите традиции на изследванията на секцията. Става дума за проекта *Tabula Bulgariae Mediae Aevi*, в който работеха проф. Красимира Гагова и проф. Ани Данчева-Василева, а и други колеги. Може би щеше да е добре и те да участвуват в обсъждането, макар и да смятам, че дисертацията достатъчно добре свидетелствува за своите качества и бележките биха могли да бъдат полезни главно с оглед бъдещото ѝ публикуване. Наистина трябва да се каже, че трудът на Кирил Ненов е доста различен от правеното досега по този проект: различни са поставените пред изследването задачи, което предполага различна методика на изследването и различни резултати. При все това ми се струва, че за бъдеще ще е добре този проект на секцията да бъде съживен и то именно с труда на колежата Кирил Ненов.

Дисертационния труд обхваща близо 500 страници. Текстът е разпределен в три глави с детайлно вътрешно подразделяне. Той е добре структуриран и следва традиционната форма за докторските дисертации. Отделните вътрешни части са номерирани, което организира текста и улеснява възприемането и разбирането му. В главата за изворите авторът прави подробен анализ и представяне на отделните изворови текстове, което е необходим елемент, тъй като те са многобройни и разнообразни и предварителното им представяне несъмнено ще улесни възприемането на цялостния труд. Дисертантът е предложил и класификация на изворите по различни критерии. Като цяло приемам неговите предложения, макар и да ми е трудно (всъщност ми е напълно невъзможно) да се съглася с някои конкретни от тях. Такова е например предложението да бъдат функционално класирани като пътеписи някои текстове от съвсем различен характер като например писмото на архиепископ Василий до папа Иннокентий III във връзка с неуспешния му опит да отиде в Рим или някои разкази за пренасяне на мощи и

най-вече този на Владислав Граматик за пренасянето на мощите на св. Йоан Рилски от Търновград в Рила.

Бих искал да кажа също така, че намирам частта с историографския преглед за напълно ненужна. Истина е, че нормативните актове изискват докторантът да е добре запознат с писаното до момента по темата и това познание да бъде отразено в дисертационния труд. Това може да стане по различни начини, а не само със специална глава. Разбира се, бидейки по мое мнение ненужна, главата не пречи на труда и той може да бъде защитен с нея, въпреки изреждането на напълно забравени и отдавна преодолени становища и автори. Забележката ми е по-скоро за евентуална бъдеща публикация.

В същия смисъл ще кажа, че и последната глава на труда се нуждае от сериозна преработка при бъдещото му публикуване. В нея са представени картографските извори по темата и това е необходимо, доколкото тяхното използване в труда се предполага от самото му заглавие. Картите са описани и класирани с различни разреди и типове. Прави впечатление обаче почти пълното отсъствие на анализ на този тип извори – те са само изредени, представени и описани. Смятам, че това би трябвало да се коригира при бъдеща публикация.

Каталозите на реки, селища и други географски обекти са добре и внимателно направени и представляват несъмнено приносен елемент в дисертацията. Изготвянето им предполага запознаването и преработката на огромен извор и историографски материал, което несъмнено заслужава похвала. В такива случаи обаче по дефиниция никой автор не може да не допусне никакви пропуски и грешки. Такива – макар и малко – несъмнено има и в труда на Кирил Ненов, но не смятам тук да се занимавам с тях дори и частично.

Могат да се намерят също така и някои пропуски или залитания и извън каталозите. За термина „земля“ например има достатъчно конкретни изследвания, които авторът изглежда не познава. Дисертантът е обърнал внимание на описанието на Дунав у Константин Костенечки и неговото значение. Несъмнено това е едно от най-интересните сведения за концептуализиране на географските знания. По него има богата, модерна и представляваща интерес историография, която К. Ненов очевидно не познава или е пропуснал да спомене (например изследванията на Елена Ерделян). Същевременно цитирането по проблема на трудовете на В. Гюзелев и Цв. Чолова създава впечатление, което авторът би следвало да се опита да избегне.

Бих искал да обърна внимание и на още един пропуск: в труда липсва каквото и да било отношение или представяне на административната и църковната география. Не мога да приема, че териториалните единици или епархиите не представляват интерес, особено на фона на задълбоченото изследване относно държавата или относно термина „Загора“. Предполагам, че това ще бъде оправено при бъдещо публикуване на труда.

Както вече имах възможност да отбележа, дисертационният труд на Кирил Ненов представлява интересно и приносно изследване, резултат на голям, тежък и задълбочен труд по обработката и осмислянето на огромен и разностранен изворов материал и историография. Със задоволство мога да кажа, че авторът показва не само добри резултати, но и брилянтна перспектива за бъдеща изследователска работа. Трудът, както и приложената към него документация, не само отговаря, но и далеч надминава изискванията на нормативните актове, регламентиращи научните степени, длъжности и звания. Всичко това ми дава основание като член на научното жури да гласувам положително за присъждането на научната и образователна степен „Доктор“ на Кирил Ненов и да призова и останалите членове на журито да сторят същото.

София,

17 март 2015 г.

Подпис:

(проф. Иван Билярски)